

*de solutione in grabna in Obv. Class. Eracht
gultigra Meinig Postum*

Q. 178.

A D

MEMORIAM ANNIVERSARIAM
VIRI PERILLVSTRIS
DOMINI
RVDOLPHI FERDINANDI
LIBERI BARONIS
DE SILVERSTEIN ET PILNICKAV
HAEREDITARII IN KLEIN - EILA CRASCHEN
PAVSEN DAVBER BVCHWALDE ET BARG

D. XVII. APR. A. R. S. CIOIOCCCLIV

HOR. X. ANTEMER.

IN AVDITORIO IVRISCONSVLTORVM
CELEBRANDAM
RECTOREM ACADEMIAE MAGNIFICVM
ILLVSTRISSIMOS COMITES
VTRIVSQUE REIPVBLICAE PROCERES
GENEROSISSIMOS AC NOBILISSIMOS ACADEMIAE CIVES
PER OFFICIOSE INVITANT
TRIVM SVPERIORVM FACVLTATVM
DECANI, SENIORES, RELIQVIQVE ASSESSORES

um pia Viri perillustri ac genero-
sissimi, Domini RVDOLPHI
FERDINANDI, liberi Ba-
ronis de SILVERSTEIN et
PILNICKAV, renouanda est

memoria, in mentem venit elegans quaestio, neque
minus digna, cuius resolutionem praesens scriptio
complectatur. Finge, testatorem alicui alimenta,
annuatim, stato tempore, numismatibus *probis ac
maioribus*, in circulo Saxoniae Superioris *validis,
in guten groben im Ober-Saechsischen Creise gultigen
Müntz-Sorten*, soluenda, ante hos septem annos le-
gasse. Legatarius propugnare studet, ad minimum
thaleri bestes et trientes, ad modum Lipsiensem cu-
fos, aliosue illis pene similes nummos argenteos, *hal-
be und viertel Kayser-Thaler, Chur-Saechsische, Bran-
denburgische und Lüneburgische 2/3 und 1/4 tel Stücken,*

A 2

Fran-

IV

*Franzoesische gantze und halbe Gulden, deberi, ea propter aureos Gallorum, Borufforum, Hispanorum, Brunsvicensium, Louis d'or, Fridrich d'or, Spanische und Braunschweigische Pistoletten, secundum vsualem quinque thalerorum valorem, accipere detrectans. Quod iure fieri propitio, negamus. Oppido notandum est, neutiquam de moneta, secundum conuentionem Saxonico-Brandenburgico-Lüneburgicam, Lipsiae anno 1690. initam, et a THOMANO ab HAGELSTEIN Act. Monet. P. II. p. 367. adductam, exarata, sed de moneta, quae in circulo Saxoniae Superioris valet et in vsu est, sermonem esse. Neminem fugit, sed constat inter omnes, nummos istos aureos in terris circuli Saxonici, ad minimum secundum valorem extrinsecum quinque thalerorum, multis abhinc annis, pluribusque septem, accipi et expendi. Immo extant leges Saxonicae Regio - Electorales, valorem et vsu istum concedentes et adprobantes. Quae eo maioris sunt momenti, quo magis ad Electorem Saxoniae, vtpote Directorem circuli Saxoniae Superioris, cura rei monetariae pertinet. BILDERBECK *Teutsch. Reichs-Staat. C. III. §. 15. p. 54. et §. 22. p. 63. edit. Glasfeyan.* In edicto monetali quidem *de dat. Warsouiae d. 9. Iul. 1732. §. VIII. adiectaque specificatione sub C. aurei Hungarici 2. thal. 16. gr. nec non Gallici, ac Hispanici, saltem 4. thal. 16. gr. sunt aestimati, ita, vt nemo cogi posset, ad maius**

maius eorum pretium agnoscendum, sed libero cuiusuis permissum esset arbitrio, eos, secundum valorem in commerciis vsitatum, accipere, aut non accipere. Verum tamen mandatum *d. dat. Dresd. d. 3. Mart. 1733. §. IV.* aestimationem vsu receptam, ducatorum ad *2. thal. 18. gr.* nec non solidorum Gallicorum, pariter ac Hispanicorum, ad *5. thaleros* extensam, adprobavit, ibi: *So koennen wir zu Erleichterung derer Commercianten geschehen lassen, daß die Ducaten a 2. th. 18. gr. die Louis d'or und Spanischen Pistolen vor 5. thaler, hoeher aber nicht, angenommen und ausgegeben werden.* Etsi valor iste in aerariis Regio-Electoribus tum nondum obtineret: postea tamen, quoad solidos Gallorum, mandato *de dat. Dresd. d. 7. Septbr. 1735.* in solutione nonnullorum onerum, certorumque reddituum Regio-Electorium, admissus est, quemadmodum annis insequentibus plus vice simplici, edictis *de dat. Dresd. d. 2. Mart. 1736. et d. 9. Ian. 1737.* adprobatur, tantumque illius ampliatio prohibetur. Similes aureos Hispanorum, vt et Borussorum, ac Brunsvicensium, interea cufos, eundem in commerciis valorem habere, vsus testatur quotidianus, qui nulla indiget probatione. Sicque certo est certius, enumerata numismata, secundum aestimationem istam vsualem, esse *gute im Ober-Saechsischen Creise gültige Müntz-Sorten.* Porro demonstrabimus, appellationem, *der groben Müntze,* iisdem conuenire.

VI

nire. Vnusquisque nouit, omnes monetae species, vel ad *minores, kleine oder scheid-Müntze*, vel ad *maiores, grobe Müntze*, referri. Nummos aureos ad *minores* non pertinere, est in aprico. Inde ad *maiores* vt referantur, oportet. Non obicias, nos principii committere petitionem, potius numismata generatim in *aurea*, et *argentea* distinguenda, quaeque posterioris sunt generis, in *maiora*, ac *minora* subdiuidenda esse, nomen *der groben* vero, vti *der kleinen vnd scheid-Müntze*, ad *aurea* non pertinere. Nam haec philosophia legibus Imperii pariter, ac Saxonice, grauiter aduersatur. In recessibus Imperii *de ann. 1576. §. 75. et d. ann. 1594. §. 104.* expressa fit mentio *derer groben silbernen vnd güldenen Reichs-Sorten*. Pari ratione in edictis monetalibus Electoris Saxoniae *d. 8. Febr. 1. Iun. et 22. Decbr. 1620. Cod. August. T. II. p. 765. 768. 770.* valor *derer groben Müntz-Sorten*, nimirum *derer Rosenobel, Ducaten, Rheinischen Gold-Gülden, Franzoesischer Sonnen- vnd Pistolett-Cronen*, perinde, ac *derer Reichsthaler, Philipps-thaler, Reichs-Gulden-thaler, et.* secundum decretum statuum circularium recensetur. Quin edictum Regio-Electorale Saxonice, cuius inscriptio, *wieder die Ausführung derer guten groben gold- und silbernen Müntzen, auch Einbringung schlechten und geringhaltigen Geldes*, audit, adhuc *d. 4. Nou. 1738.* in publicum est emissum. In quibus legibus
omni-

omnibus ac singulis verborum series tam clara est, quam quod clarissima, primo aureos nummos, deinde nonnullos de argenteis, ad *maiora* referens numismata, ita, vt frustra sit, qui praedicatum *grobe*, cui duae species, *derer goldenen, vnd silbernen Geld-Sorten*, subiectae sunt, ad vnicam, *derer silbernen*, restringere velit, siue immediate vox, *silbernen*, vt in allegatis recessibus Imperii factum, siue verbum, *goldenen*, et postea demum vox, *silbernen*, qualis modus loquendi in legibus occurrit Saxonis, praedicato, *grogen*, subiiciatur. Sunt igitur aurei indistincte *maioris* species monetae. Quod ad argentea attinet numismata, non nulla ob exiguum valorem, vna cum aeneis, quae in aliquibus vsurpantur regionibus, classem nummorum *minorum* constituunt separatam. De quibus aliquid annotasse iuuabit. Quum olim Saxonia auri laborauerit penuria, sed argento abundans, ad celerem commerciorum vsu promouendum, apud mercatores Lipsienses inualuit consuetudo, vi cuius in negotiis cambialibus, si solutio secundum cursum cambiorum, *in Wechsel- oder Current-Geld*, vel simpliciter, non descriptis numismatum speciebus, promissa esset, creditor, quinta, vel quarta summae parte in grossis accepta, praetendere potuit, vt reliquum debiti thaleri beffibus, vel trientibus, Saxonico-Electoralibus, *in Churf-aechsischen $\frac{1}{3}$. und $\frac{2}{3}$. Stücken*, solueretur. Solu-
tis

VIII

tis beſſibus ac trientibus Brandenburgici, aut Lüneburgici axiomatis, vel ſaltem intermixtis, ne quidem partem groſſorum creditor admittere coactus eſt. MAGNIF. H. T. RECTOR, DN. SIEGEL *Corp. Iur. Camb. n. 4. p. 37. Part. I.* KOENIGK *Leipz. Wechſel-Ordn. §. XXII. not. 2. p. 61.* Nec minus meminimus, mercatores Lipſienſes data occasione arbitratos eſſe, inter ſolutionem collybiſticam, aliamque, non eſſe diſtinguendum, ſed in vniuerſum appellatione, *derer guten groben im Ober-Saechſiſchen Creiſe gültigen Muntz-Sorten*, alias non contineri ſpecies, quam *gantze, halbe und viertel Kayſer-Thaler, Chur-Saechſiſche, Brandenburgiſche und Lüneburgiſche Species-Thaler, $\frac{2}{3}$ und $\frac{1}{3}$ Stücken, alte Franzoeiſche gantze Thaler, Gulden, und halbe Gulden.* Sicuti vero a ſolutione collybiſtica mercatorum Lipſienſium, ne quidem intuitu ipſorum, ad ſolutionem, alio ex contractu debitam, conſequentia procedit, vti IDEM DN. SIEGEL *d. l. n. 6.* et KOENIGK *d. l. n. 4. p. 62.* obſervant, neque a conſuetudine Lipſienſi, ad uſum circuli Superioris Saxoniae, quoad ipſa negotia cambialia, argumentum ducere licet: ita reſcriptum clementiſſimum *d. dat. Dresd. d. 23. Septbr. 1683.* laudati DN. SIEGELII *Corp. iur. cambial. P. I. p. 70.* et KOENIGKII *Wechſel-Ordn. Append. ſub lit. G. p. 135.* inſertum probat, thaleri ſextantes ad nummos *minores* non referri, ibi: *ſo am Werth unter 4. Groſchen*

schen seyn, idcirco ad numismata pertinentes *maiora*, veluti ex conuentione Saxonico-Brandenburgico-Lüneburgica *de ann. 1690. §. 1. in dict. THOMAN. Act. monet. P. II. p. 366.* adparet, eos, quoad bonitatem intrinsecam, cum bessibus, ac thaleri trientibus conuenire, nec non illos Scabini Lipsienses apud BARTH. *Hodeget. forens. C. III. §. 2. lit. f. p. 511. edit. nou.* ad nummos modi maioris retulerunt. Taceo leges Imperii et Saxoniae Electoralis antiquiores, quae solummodo semibazos, *halbe Batzen*, aliosque nummos exiguos, grossis viliores, in classem nummorum redegerunt *minorum vid. Rec. Imp. d. ann. 1576. §. 76. Ordin. monet. d. 1. Jul. 1542. d. 27. Mart. 1549. mandat. d. 22. Aug. 1688. Cod. Aug. T. II. p. 747. 751. 957. seq.* Multo minus laudata mercatorum Lipsiensium opinio in negotiis, quae non sunt collybistica, et ne quidem mercatores concernunt, nummos aureos a *maiorum* classe numismatum remouere uolet. Quandoquidem iuri consentaneum est communi, si certa monetae species non sit expressa, a debitoris dependere arbitrio, an aurum pro argento, argentumue pro auro soluere malit. Quod probant clara Imperatoris uerba in *l. vn. C. d. argent. pret. quod thesaur. infert.* ibi: *iubemus, ut pro argenti summa, quam quis thesauris fuerit illaturus, inferendi auri accipiat facultatem*, adstipulante argumento ordinationis monetalis *de anno*

X

1559. §. 11. *ibi: was auf Gold verschrieben ist, dem soll hiemit nichts benommen seyn.* WEHNER *Obs. pract. verb. grobe Reichs-Mintze.* COLER *d. proc. execut. P. I. c. 10. n. 15.* KITZEL *de iur. monet. Cl. II. q. 2. S. 1. n. 23.* Dum enim creditor nullum incurrit damnum, accipit, quod sibi debetur, ac minus iuste, sibi aliud solui pro alio, conquiretur. *add. l. 65. §. 1. d. V. O. DN. DE BERGER Oecon. iur. Lib. III. tit. 2. §. 4. not. 2.* Quibus iuribus in Saxonia Superiori derogatum esse, frustra asserueris. Equis non videt, magna si debeatur summa, auri solutionem accipienti esse commodiorem, quia in numerando et expendendo non multum consumitur temporis, nec aurum tam est ponderosum, neque in vasis ac cistis tam amplum occupat locum, vti quidem argentum. Quippe quae incommoda, ex argenti solutione resultantia, reliquis accensentur causis, ob quas creditor a necessitate, monetam accipiendi *minorem*, absoluitur. CARPZOV *P. II. C. 29. d. 3. n. 3. seq.* Minime omnium citatum mercatorum Lipsiensium arbitrium in vltima voluntate explicanda locum habet. Etsi enim testatoris mens, an alimenta legatario nummis tam aureis, quam argenteis, soluenda sint, verbis non sit expressa: quod si tamen aurei, quinque thaleros aestimati, tempore conditi testamenti vsu venerint in nominatis regionibus, eos formula, *derer guten groben im Ober-Saechsischen Creise gülti-*

gültigen Müntz-Sorten, secundum testatoris voluntatem contineri, minus recte dubitaueris, siue ex usu et consuetudine testatoris interpretatio capi possit, siue non. Quod si capi non possit, neque ex more regionis, unde fuit testator, neque ex contextu testamenti possit apparere, nummi vero indistincte sint legati; exiguiore legati censentur. *l. 75. d. legat. 3.* ibique BRUNNEMANN. CARPZOV *P. II. C. 29. d. 10. n. 8.* KOEPPEN *Qu. XXVI. n. 9.* WEHNER *Obs. pract. verb. Goldgülden.* Esto igitur, besses, trientes, vt et thaleri sextantes, secundum conuentionem Saxonico-Brandenburgico¹ Lüneburgicam *de anno 1690.* cufos, spectata bonitate intrinseca, nec non comparata bonitate extrinseca, aureis supra dictis meliores esse in solutione, nihilominus, quia nummi indistincte legati, istique aurei, quinque thaleros aestimati, secundum morem regionis, sunt *gute grobe gültige Müntz-Sorten*, legatarius eos recusare nequit. Etenim magis in legandis rebus suis, quam haeredibus onerandis, faciliores sunt voluntates. *l. 67. §. 28. d. legat. 2.* Qua de re in dubio praesumptio vincit, quod testator haeredem nimis grauare noluerit. *l. 14. in fin. l. 39. §. 6. d. legat. 1. arg. l. 54. mandat. l. 31. d. aur. et arg. legat.* CARPZOV *Dec. CCC. n. 28.* Quod multo magis locum habet, si haec interpretatio cum usu et consuetudine testatoris conueniat. Quandoquidem talis mos consuetudini

B 2

regio-

XII

regionis, aliisque omnibus praefertur. *l. 50. §. ult. d. legat. 1. SICHARDVS ad l. 1. C. d. impub. et al. sub-stitut. n. 3. MASCARD d. probat. Vol. IV. concl. 1423. n. 13. MANTICA d. coniect. ult. volunt. L. III. tit. 9. L. VI. tit. 9. n. 7.* Iam supponas, testatorem viuum, quando locaria similesue stipulatus est praestationes, in contractibus suis formula vti consueuiffe, qua debitorem obligauit ad solutionem *in guten groben im Ober-Saeckfischen Creise gültigen Müntz-Sorten*, deinde, facta a debitoribus solutione, promiscue dictos nummos aureos, secundum valorem quinque thalerorum, immo grossos, sine augmento, *agio*, ac sine protestatione accepisse, eaque omnia esse probata. Haec consuetudo profecto efficit, vt eadem formulae, in testamento vsurpatae, significatio esse censeatur, et, quamuis grossi vulgo *minori* adnumerentur monetae, nihilominus secundum vsu testatoris, moremque loquendi ipsi familiarem, pro moneta *maiori*, sicque multo magis aurei, habeantur. Quod luce meridiana clarius est, quando testator in contractibus suis formula vsus est, *an lauter guten groben im Ober-Saeckfischen Creise gültigen Müntz-Sorten, so, das vnter Groschen nichts angenommen werden soll*; item: *an lauter guten groben vnd gültigen gangbaren Müntz-Sorten, halb an Golde, und halb an Silber - Gelde, iedoch soll vnter Groschen nichts angenommen werden.* Formula posterior insimul probat, testatorem

rem

rem non tantum grossos accensuisse *probae ac maiori* monetae, sed et, si displiceret ipsi, totam summam aurea solui moneta, quantitatem summae, moneta soluendae argentea, exprimere consueuisse. Secundum quam consuetudinem, creditamque testatoris voluntatem, non solum in solutione legatorum alimentorum simplices grossi, vtpote vicem *maioris* monetae gerentes, sunt admittendi, verum etiam grossi, qui tempore solutionis sunt in usu, locum inueniunt, tamen si minoris sint bonitatis, quam grossi tempore testamenti existentes, qui vulgo, distinctionis causa, boni dicuntur. Quamvis enim bonitatem monetae, quae tempore fuit, quo quis testatur, regulariter deceat attendere, KRULL *d. regal. monet. iur. C. V. in THOMAN. Act. monet. P. I. p. 146.* nihilominus legatum nummorum de bonitate monetae, quae tempore est solutionis, accipiendum est, quoties haec testatoris voluntas ex coniecturis adparet. *l. fin. d. legat. 2. l. penult. d. instrum. legat. l. 28. quand. dies leg. ced. l. 7. d. aur. vel arg. legat. ibi: si aliud comprehensum non esset.* FABER *ad Cod. L. VIII. tit. 30. d. 15. CARPZOV P. II. C. 28. d. 8. n. 16.* Quia testator alimenta legauit, singulis soluenda annis, manifestum est, ipsum de nummis, quouis solutionis die valentibus, loqui. In iis enim, quae tempus habent adiunctum, non praesens, sed futurum inspiciendum, secundum quod decidendum est negotium. *l. 21.*

XIV

quand. dies legat. ced. l. 44. §. 1. d. obligat. et act. l. 213. d. V. S. Quapropter salaria, aliaeque similes praestationes annuae, moneta corrente et vsuali, secundum valorem extrinsecum, qui tempore est solutionis, sunt soluenda. KITZEL *d. Iur. monet. Class. III. qu. 1. n. 59.* MOLIN. *d. vsur. qu. 100. n. 89. seqq.* MENOCH *Vol. I. conf. 49. n. 23. seq.* Quod de praestationibus annuis, quae vltima ex voluntate debentur, inprimis asserendum est. FACHIN. *L. II. Controu. c. 10.* Nam in singulos legatum est annos: hocque legatum non vnum, sed plura esse, constat. *l. 10. quand. dies legat. ced.* Vbi dies initio cuiusque anni, alteriusue termini a testatore expressi, cedit. *l. 12. §. 1. Eod.* MENCKEN *ad Pand. L. XXX. tit. 1. §. 1.* SCHILTER *Exerc. XXXIX. §. 64.* Mens igitur testatoris ad singulos annos, quibus legatum praestari voluit, eo magis videtur directa, quo minus is haeredem grauare voluisse praesumitur. *d. l. 14. in fin. l. 39. §. 6. d. legat. 1.* Quae testatoris voluntas eo fortiori nititur fundamento, sicubi viuo testatore similes grossi minoris bonitatis, quales postea cuduntur, cum grossis bonitatis maioris, in vsu fuerunt, quos testator, haud obstante clausula supra dicta, voluntaria acceptatione adprobauit, vel quoque ipsemet, ad legatarium alendum, impendi curauit. Nam in dubio alimenta, quae defunctus praestare solitus fuerat, legata censentur. *l. pen. pr. d. alim. vel cibar. legat.* Plane si legatarius post mor-

mor-

mortem testatoris talismodi nummos sine protestatione per plures accepit annos, vbi minimum tres anni sufficiunt, *arg. l. 5. C. d. usur. iunct. l. 1. C. d. fideic. conf.* DN. DE BERGER *E. D. F. Tit. L. Obs. 3. not. 3. ac inprimis responsum Scabinorum Lipsiensium p. m. 1668. seq.* haeredi ius est quaesitum, prohibens, ne sequentibus annis meliores nummos soluere cogatur. Et quando legatarius, talismodi nummos accipiens, in apocha confessus est, se *gute grobe gültige Müntz-Sorten* accepisse, tunc spatio triennali nequidem opus est, sed, ob intentionem ipsius, vnico eiusmodi actu sat manifeste declaratam, mox certus soluendi modus per obseruantiam introductus est, KITZEL *d. iur. monet. Class. IV. qu. 2. Sect. 3.* quippe quae diurnitatem temporis non requirit. TREVTLER *V. I. D. 1. th. 9. lit. B.* MEIER *C. I. A. tit. d. LL. th. 44.* BLVM. *Proc. Cam. tit. II. n. 32.*

His ita se habentibus, tres *Theologiae*, tres *Iurium*, tres *Medicinae* studiosi, indigentiores, qui omnes ac singuli generosissimi fundatoris, perillustris Domini RVDOLPHI FERDINANDI, liberi Baronis de SILVERSTEIN et PILNICKAV, beneficio aluntur, de quibus in qualibet Facultate alius *CL.* alius *LXXX.* alius *L.* Imperialium stipendio quotannis gaudet, non immerito moneta currente et vsuali, etiamsi forte fors in nummis moduli consistat melioris, contenti viuunt. Lex exigit

Q. 17 3404
XVI

exigit gratitudinis, vt memoria tanti autoris benefici inperpetuum colatur. Ad quam celebrandam futuro die Mercurii, qui RVDOLPHO facer est, nunc tres alumni, isto recreati beneficio, in auditorio ICTorum perorabunt, nimirum

ERNESTVS SAMVEL TZSCHIRICH,

BELGERAN. MISN.
THEOL. STVD.

de prouidentia Dei hominum fata dirigente.

ERNESTVS FRIDERICVS HAVSSLEVTNER,

PLESNA-SILES.
LL. STVD.

de eo, an ICTus addiscere debeat medicinam.

CHRISTOPH. GOTTLIEB TRAVTMANN,

LAVBA - LVSATVS.
MEDICIN. BACCALAVREVS

de partu plantarum viuiparo atque ouiparo, animali analogo.

Quapropter RECTOREM ACADEMIAE MAGNIFICVM, ILLVSTRISSIMOS COMITES, *utriusque reipublicae Proceres*, *Generosissimos ac nobilissimos ciues*, oratoribus vt adesse ne dedignentur, peroficiose inuitamus. P. P. Lipsiae ipso Festo Paschat. ann. CIOIOCCCLIV.

L I P S I A E
EX OFFICINA LANGENHEMIANA

(X2319731)

mc

de solatione in gradibus in Oberrheinische
galligine Müllers
Q. 178.

Vf
2404

A D

MEMORIAM ANNIVERSARIAM
VIRI PERILLVSTRIS
DOMINI
RVDOLPHI FERDINANDI
LIBERI BARONIS
DE SILVERSTEIN ET PILNICKAV
HAEREDITARII IN KLEIN - EILA CRASCHEN
PAVSEN DAVBER BVCHWALDE ET BARG
D. XVII. APR. A. R. S. CIOIOCCCLIV
HOR. X. ANTEMER.
IN AVDITORIO IVRISCONSVLTORVM
CELEBRANDAM
RECTOREM ACADEMIAE MAGNIFICVM
ILLVSTRISSIMOS COMITES
VTRIVSQVE REIPVBLICAE PROCERES
GENEROSISSIMOS AC NOBILISSIMOS ACADEMIAE CIVES
PEROFFICIOSE INVITANT
TRIVM SVPERIORVM FACVLTATVM
DECANI, SENIORES, RELIQVIQVE ASSESSORES

